Cena 12 gr. Wtorek, dnia 23 grudnia 1924 r. Nr. 222 Rok I.

Express Pomorski

Pismo niezależne i bezpartyjne

Redakcja i Administracja: Toruń, ul. Św. Katarzyny nr. 8. Telefon nr. 328

Kwestja organizacji najwyższych władz wojskowych.

(jz) Nawet największy zwolennik pacyfizmu zapewne zgodzi się z nami, że Polska, położona pomiędzy **dwoma wielkiemi a bezwzględnie wrogiemi jej państwami musi mieć silną, sprawną, na wysokim poziomie bojowym utrzymaną armję narodową.** Taka armja w obecnej sytuacji międzynarodowej jest najważniejszym — bodaj jedynym — czynnikiem, zapewniającym Polsce pokój. Ani Niemiec ani tembardziej Bolszewji nie powstrzymałby przed wszczęciem kroków wojennych przeciwko Polsce żaden traktat, żaden wzgląd moralny — bo dla Niemca i bolszewika traktat to świstek papieru a wzgląd moralny — śmiesznem głupstwem i przesądem. Stokroć większym szacunkiem niż traktaty darzą nasi „mili" sąsiedzi naszą dzielną armję, która aczkolwiek jeszcze tak młoda, już pokazała, że nie wolno jej lekceważyć.

Jesteśmy stanowczymi zwolennikami pokoju, nie tylko dlatego, że uważamy, iż niegodnem jest chrześcijańskich i cywilizowanych narodów załatwianie sporów między sobą za pomocą masowego mordowania ludzi — lecz i dlatego, że od utrzymania pokoju zależą **rozkwit i dobrobyt państwa i narodu polskiego.** A skoro utrzymanie pokoju zależy **od posiadania silnej i bitnej armji narodowej** — w konsekwencji głosimy zasadę, że nasza armja musi się cieszyć **jaknajwięk. opieką Rządu, Sejmu i społeczeństwa.** Musimy ponosić na jej rzecz nawet wielkie ofiary, musimy ją uposażyć lepiej niż najlepsza matka swoje dziecko, musimy chronić ją przed szkodliwymi wpływami — jednem słowem, winniśmy ją strzedz **jak oka w głowie.**

Społeczeństwo docenia doniosłość roli armji w życiu narodowem i państwowem, czego dowodem wielkie zainteresowanie, jakie wywołała **sprawa organizacji najwyższych władz wojskowych.** Dążąc do udoskonalenia tego tak skomplikowanego aparatu jakim jest armja, Rząd opracow. projekt ustawy, mającej na celu jaknajdoskonal. podział pracy przygotowywującej obronę narodową — pomiędzy czynniki, dowodzące armją. Projekt tej ustawy już został wniesiony do Sejmu. Obecnie rozpatruje go **sejmowa komisja wojskowa.** Szczupłość łamów naszego pisma nie pozwala nam na obszerne omówienie projektu rządowego. Wzoruje się on na podobnych ustawach wojskowych francuskich przyczem uwzględnia postanowienia naszej Konstytucji.

Według projektu naczelną władzą armji (poza p. Prezydentem Rzplitej) **jest minister spraw wojskowych.** Jego organem doradczym jest **Rada Wojenna.** Generalnego inspektora wojsk, który w czasie pokoju ma kierować pracami przygotowawczemi i przewidziany jest na **naczelnego wodza** w czasie wojny — inspektora broni, szefa administracji armji, etc., projekt **podporządkowuje ministrowi spraw wojskowych.** Jest to postanowienie słuszne, albowiem za całą działalność wszystkich czynników wojskowych konstytucyjnie odpowiada jedynie minister. Skoro więc na nim ciąży cała odpowiedzialność wpływ jego na armję musi być zabezpieczony.

Bardzo znaczne są uprawnienia **generalnego inspektora armji,** co także jest słusznem, albowiem na wypadek zamianowania go naczelnym wodzem będzie na nim ciążyć **moralna** odpowiedzialność przed narodem za losy wojny.

Sprawę stosunku władz naczelnych armji do władzy wykonawczej Rzplitej i sprawę koordynacji wysiłków tych dwu czynników projekt nie przesądza i zostawia otwartą. Natomiast projekt stwierdza **konieczność koordynacji w Rządzie i w czasie pokoju;** dlatego projekt przewiduje wyłonienie **Rady Obrony Narodowej,** składającej się z t.zw. politycznych ministrów i przedstawicieli armji. Uchwały R. O. N. stanowić mają dla poszczególnych ministerstw **ogólne dyrektywy.** Codziennym organ. pracy będzie **sekretarjat Rady Obr. Nar.,** formowany przy szefie Rządu.

Takie są główne postanowienia projektu ustawy o organizacji najwyższych władz wojskowych. Są one zgodne z postanowieniami Konstytucji i — naszem zdaniem — z dobrem państwa i armji. Lecz są politycy, którzy są innego zdania. Jednym uprawnienia generalnego inspektora armji wydają się zbyt małe innym za wielkie. Obie strony nie umieją się zdobyć na **objektywne traktowanie tej tak niezmiernie ważnej sprawy, ze względu na osobę przewidzianego gen. inspektora armji,** którym — wiadomo — ma zostać **marszałek Piłsudski.** Z tego względu jedni chcieliby nadać gen. inspektorowi armji zbyt szerokie i niezgodne z Konstytucją upewnienia—inni okroić je do niemożliwych granic. Stąd zacięta polemika w prasie, polemika, której by nie było, gdyby wszyscy zechcieli traktować sprawę organizacji naczelnych władz wojskowych z stanowiska **objektywnego i rzeczowego.** Trzeba ubolewać, że tak nie jest, jak również nad tem, że w tej tak doniosłej dla państwa sprawie nie dało się uzgodnić stanowiska marszałka Piłsudskiego z poglądami Rządu, reprezentowanego przez ministra Sikorskiego. Mamy jednak nadzieję, że prawica zrozumie, iż nie można załatwić tej ważnej sprawy pod kątem widzenia **niechęci czy nienawiści do osoby marszałka Piłsudskiego,** a ta inna — zresztą nieliczna — grupa polityków zejdzie z swego niezgodnego z Konstytucją stanowiska i zgodzi się z tymi, którzy **nadewszystko stawiają interes państwa.**

Ostatni stanowią większość. Nie wątpimy więc, że zwyciężą rzeczowe poglądy przedstawicieli Rządu, gen. Sikorskiego.

Niepowodzenie akcji komunist. we Francji.

PARYŻ, 22. 12. (PAT)

Pisma stwierdzają niepowodzenie wczorajszej manifestacji komunistycznej, którą „L'Oeuvre" nazywa godną politowania. „Peuple" organ generalnej konfederacji pracy pisze: „Komunizm wykazał wczoraj całą swą bezsilność". Szereg pism podkreśla z zadowoleniem fakt przybycia do Francji z okazji świąt podróżników angielskich, co zdaniem prasy świadczy o tem, iż opinja angielska nie wierzy w niebezpieczeństwo komunistyczne.

Poseł Lasocki w Pradze.

PRAGA, 22. 12. (PAT)

Dziś w południe poseł Lasocki wręczył listy uwierzytelniające prezydentowi Massarykowi w rezydencji Lany pod Pragą.

Klęska mrozów w Ameryce.

WIEDEŃ, 22. 12. (PAT)

„N. Fr. Presse" donosi z Nowego Jorku, że w Zachodnich Stanach z powodu mrozów, dochodzących do 35 stopni, zmarło 29 osób. Straty materjalne, wyrządzone mrozami szacują na 10 miljonów dolarów.

Dywersanci dalej hulają na Kresach bezkarnie.

W nocy z 15. na 16. b. m. banda dywersyjna z zakordonu, w sile 30 ludzi, uzbrojona w karabiny ręczne i 2 maszynowe dokonała napadu na znajdujący się w oddaleniu 3 klm. od granicy, folwark Zagórsze„ należący do p. Jałowieckiego, a dzierżawiony przez p. Lipskiego.

Dywersanci, nie niszcząc folwarku, zrabowali 20 koni, 3 pary uprzęży i 3 pary sań, poczem bez jednego strzału, nie czyniąc nikomu żadnej krzywdy, opuścili folwark, uprowadzając z sobą karbowego i stróża.

Przed samą granicą, koło wsi Michałówka, uprowadzonych zwolniono, a cała banda najspokojniej przekroczyła kordon.

Z posiedzenia Rady Ministrów

WARSZAWA, 22. 12. (PAT)

Rada Ministrów na posiedzeniu w d. 22 bm. powzięła pomiędzy innemi następujące uchwały:

Projekt rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o uzupełnieniu przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 14. 5. 1924 r. w sprawie przerachowania zobowiązań prywatno - prawnych. — Projekt rozporządzenia Prezyd. Rzplitej o przerachowaniu zobowiązań związków samorządowych oraz obligacji, opartych na takich zobowiązaniach. — Projekt rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o przerachowaniu należności innemi przepisami nie objętych oraz o posiłkowem stosowaniu rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 14. 5. 1924 r. — Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie posiłkowania niektórych zobowiązań, tudzież obniżenia niektórych należytości skarbu państwa.

Niemcy gotowe już są wstąpić do Ligi Narodów.

BERLIN, 22. 12. (PAT)

Rząd niemiecki wystosował obszerną notę do Ligi Narodów. W nocie tej rząd niemiecki podkreśla, że rozwój polityki w ostatnim roku umożliwił wstąpienie Niemiec do Ligi Narodów.

O rozbrojenie Niemiec.

PARYŻ, 22. 12. (PAT)

Międzysojuszniczy komitet wojskowy na posiedzeniu w Warsalu pod przewodnictwem marszałka Focha opracował dziś raport w sprawie rozbrojenia Niemiec na podstawie udokumentowanych sprawozdań międzysojuszniczej komisji kontrolnej. Raport będzie przesłany Konferencji Ambasadorów, która zajmie się nim prawdopodobnie w środę.

O całkowitą waloryzację pożyczek państwowych.

WARSZAWA, 20. 12.

W piątek, dnia 19. b. m. ma wpłynąć do laski Marszałkowskiej nowy nagły wniosek posłów Rzepeckiego, ks. Bratkoswkiego i innych o reasumpcję czyli podjęcie na nowo w sejmie sprawy podniesienia waloryzacji pożyczek państw. a tem samem zamiany odnośnego rozporządzenia rządowego, wydanego na mocy pełnomocnictw.

Pierwszy odnośny nagły wniosek w tej materji przepadł w sejmie skutkiem zaszłego nieporozumienia a przy głosowaniu, a mianowicie z tego powodu, ponieważ prawie cała lewica z wyjąkiem n8ee y si td wyp gkńj kńj fwpu żóq gw N. P. R. głosowała przeciw.

Obecnie skutkiem usilnych starań i zabiegów posłów z byłego zaboru pruskiego jest w sejmie prawie że zapewnio na większość, składająca się ze Związku L. N., klubu Chrześc. Nr., Chadecji, Piasta i N. P. R. na rzecz całkowitej waloryzacji wartości wpłaconych pożyczek państwowych reformie konwersji i 10 procentowego dodatku dla długoterminowej pożyczki państwowej.

Ponadto zachodzi prawdopodobieństwo, że rząd skutkiem interwencji ks. posła Bratkowskiego termin zamiany przedłuży do 1. 4. 1925 roku.

SZOPKA.

Wród nocnej ciszy głos się rozchodzi
Telefon dzwoni — 123
Z wszystkich stron dzwonienie słychać
Każdy chce piwko „połykać"
W święta — na Gwiazdkę!

* * *

Poszli, znaleźli — „Droga Czerwona"
Numerek 3 — tam dostać można:
Jasny „Pilzner" — znakomity,
I „Senator" wyśmienity,
Mocny „Olej" też . . .

* * *

Restauratorzy! Chwała Wam i cześć!
Bez Was, to człowiek — nie miałby co jeść!
Wam, ofiarom monopoli
Szczerze życzy „Kobylepole"
Wesołych Świąt!

MASŁO DUŃSKIE W WARSZAWIE.

Cech cukierniczy w Warszawie otrzymał z Danji ofertę na pierwszorzędnej jakości masło śmietankowe po 3,50 zł. za kilogram loco Warszawa. Porównując tę cenę z ostatnimi notowaniami rynku krajowego przekonujemy się, o ile taniej produkuje zagranica.

Delegat dla spraw Kresów Wschodnich.

WARSZAWA, 20. 12.

Minister Thugutt będąc na Kresach wschodnich odbył konferencję z starostą pow. święciańskiego p. Zygmuntem Zabierzowskim, w kwestji objęcia stanowiska delegata do spraw Kresów wschodnich, przy Prezydjum Rady Ministrów. P. Zygmunt Zabierzowski przybył do Warszawy, gdzie odbył się dalszy ciąg obrad w tej sprawie z premjerem Grabskim i ministrem Ratajskim, którzy wedle wszelkiego prawdopodobieństwa przyjęli jego warunki gdyż, o ile sięgają nasze informacje, p. Z. Zabierzowski w czasie plebiscytowym wyborów w ziemi Wileńskiej był jeneralnym komisarzem, który to urząd pełnił ku ogólnemu zadowoleniu. — Ostatnio w jego starostwie aczkolwiek graniczącem z bolszewicką Rosją nie było wcale napadów bandyckich, gdyż w gminach podległych zagroził mieszkańcom odpowiedzialnością zbiorową za ewentualne napady bandyckie lub tym podobne wykroczenia i skutek był taki, że w powiecie był spokój, a ludność z nadgranicznych gmin dostarczała staroście podejrzanych osobników.

Osobliwy import francuski do Gdyni.

Jak nam donoszą z Gdyni, przybijające tam statki francuskie przywożą masowo towary kontrabandowe, jedwabie, wódki, a zwłaszcza pornografję. Sprzedający pornograficzne ilustracje marynarze znajdują podobno sporo kupców, choć ceny płacone za te plastyczne sceny brzydoty moralnej, zatruwające zwłaszcza dusze młodzieży są horrendalne. Pornograficzny towar wsiąka do kraju w pobliżu i jest importowany do wewnątrz do większych miast polskich. Policja dotąd nie schwytała sprzedających na gorącym uczynku, choć nie powinno to przedstawiać specjalnych trudności. Istnieją poszlaki, że import ten via Francja do Polski jest organizowany na wielką skalę przez bolszewików w przejrzystych celach.

Interpelacja

w sprawie nieobecności Prezydenta Rzplitej na nabożeństwie za prez. Narutowicza.

Z Warszawy donoszą: Prezes Wyzwolenia Rudziński, wraz z towarzyszami partyjnymi wniósł interpelację do prezesa Rady ministrów w sprawie braku udziału Prezydenta Rzeczypospolitej w uroczystościach o charakterze państwowym.

Interpelacja opiewa: „Niżej podpisani zapytują prezesa Rady Ministrów, czy zwrócił był uwagę p Prezydenta Rzeczypospolitej na konieczność jego obecności na uroczystem nabożeństwie ku czci śp. pierwszego Prezydenta Rzeczypospolitej Gabrjela Narutowicza, ze względu na państwowy charakter uroczystości"

Depesze.

KAIR, (PAT)

Przywódca studentów egipskich Hilmi Gayer poszukiwany przez policję od czasu dokonania zamachu na sir Lee Staacka zgłosił się sam do prokuratora generalnego.

HAGA, (PAT)

Wczoraj królowa Wlhelmina holenderska i książę małżonek podejmowali obiadem odjeżdżającego posła Wierusz Kowalskiego z małżonką.

KOWNO, (PAT)

Kowieńska „Jüdische Stimme" donosi, że w Rogowie złoczyńcy znieważyli żydowski cmentarz. Dziesiątki grobów zdemolowano, a miejsce między grobami zanieczyszczono. Pismo nadmienia, że zdarza się to na Litwie już nie po raz pierwszy.

Utworzenie związku antybolszewickiego państw bałkańskich.

BIAŁOGRÓD, 21. 12. (PAT.)

Jak donoszą dzienniki, minister Ninczicz, który miał wczoraj powrócić do Białogrodu, udaje się do Londynu. Podróż jego ma pozostawać w związku z akcją zainicjowania przez rząd jugosłowiański, a mającą na celu utworzenie antybolszewickiego związku państw bałkańskich.

Z posiedzenia Rady kolejowej.

WARSZAWA, 20. 12.

Na 6-tem posiedzeniu Rady kolejowej w dniu 17. b. m. załatwiono kilka ważnych spraw, m. in. załatwiono wniosek w sprawie lepszego wyposażenia wagonów osobowych, w sprawie obowiązkowego skrapiania przesyłek węglowych wapnem, oraz wydano opinję o zaprowadzeniu jednolitej organizacji władz. i urzędów kolejowych.

Samoloty w służbie miłosierdzia.

w przyszłej wojnie aeroplany sanitarne odegrają rolę niesłychanej wagi.

Los rannego żołnierza na wojnie przestaje być troską całego cywilizowanego świata.

Niestety, ostatnia wielka wojna

wykazała dobitnie

że pomimo tego wszystkiego, co sanitarjaty i Czerwony Krzyż zrobiły dla zapewnienia możliwie szybk. pomocy rannemu, zdarzają się, niestety, częste wywypadki, kiedy

niepodobna jest

dać mu należytej pomocy i uratować życie.

Jednym ze szkopułów zasadniczych jest trudność

szybkiego i wygodnego

dowiezienia rannego do sali operacyjnej i oddania go w ręce chirurga.

Widząc te trudności, francuski lekarz, por. rezerwy,

dr. Chassaing,

wpadł na genjalny pomysł zastosowania aeroplanów do przewożenia ciężko rannych. Pomimo oporu, na jaki napotkał, niestety, już po ukończeniu wojny światowej zdołał wprowadzić w czyn swój plan i dziś

60 samolotów sanitarnych

oddaje Francji nieocenione usługi na terenach walk w Marokko i Syrji.

A u nas? Jesteśmy jeszcze w dziedzinie prób i marzeń.

Stan naszej sieci komunikacyjnej, zwłaszcza na wschodzie, zmusza nas do zwrócenia

specjalnej uwagi

na lotnictwo sanitarne, które musimy stworzyć w czasie możliwie najszybszym.

Jest to zadanie wielkie, połączone z dużemi wydatkami, których pokrycie nie możemy oczekiwać całkowicie od rządu.

Inicjatywa prywatna

musi tu odegrać bardzo ważną rolę.

W tym celu powstał

„Komitet utworzenia lotnictwa sanitarnego w Polsce".

Od Ogółu społeczeństwa zależy teraz, aby ofiary popłynęły możliwie szybko, abyśmy mogli nadrobić te stracone lata, które sojuszniczka nasza, Francja, ma już za sobą.

Pragnąc u źródła zasięgnąć informacyj

o stanie akcji,

która rozpoczęła się u nas w tym kierunku, udaliśmy się z prośbą o informację do szefa dep. sanitarnego M. S. Wojsk., pułk. Składkowskiego.

Zahartowany w trudach bojowych (od 1914 roku do końca wojny bolszewickiej na froncie) pułk. dr. Składkowski z iście żołnierskim entuzjazmem i swadą zaczyna roztaczać przed nami znaczenie

samolotu w służbie sanitarnej.

— Pragnąc przekonać się osobiście i wystudjować znaczenie samolotu jako środka transportowego podczas wojny, udałem się do Francji, skąd dzięki uprzejmości tamtejszych władz zostałem wysłany do Marokka. Fakt, który panu opowiem, jeden z tych, które osobiście przeżyłem

na plac boju

niech świadczy o znaczeniu samolotu.

Będąc w Ferie, dostajemy wiadomość, że w jednej z kotlin górskich leży ciężko **ranny**

wachmistrz spahisów.

Siadam do samolotu sanitarnego i niebawem spostrzegamy wśród łańcucha gór ognisko, wskazujące miejsce, gdzie leży ranny. Lądujemy na małej dolince

La Kern sur Moder.

Nie można zatrzymać motoru, gdyż niema nikogo, kto mógłby puścić śmigło w ruch, pomimo to ładujemy rannego

i po 30 minutach

jest on w Ferie nastole operacyjnym.

Przy ranym spahisie była jego żona, która dosiadła konia i udała się wślad za mężem. Przybyła do Feu

po 5-ciu dniach

uciążliwej drogi po skalnych zboczach i zastała swojego męża już w stanie rekonwalescencji na czystem łóżku szpitalnem.

— Czy u nas podczas wojny nie było prób zastosowania samolotów przez sanitarjat?

— Były tylko sporadyczne wypadki transportowania

przez aparaty bojowe

ciężko rannych. Są to raczej akty koleżeństwa ze strony pilotów, ale nie żadna planowa akcja. Pozatem aparat sanitarny musi być specjalnie

skonstruowaną kabinę,

ażeby chory lub ranny mógł wytrzymać transport. Woziliśmy rannych końmi lub samochodami, a o tem, jaki był stan naszych transportów sanitarnych — może mówić tylk ten, kto widział ile wycierpieli nasi ranni i ilu z pośród nich zmarło nie dojechawszy do szpitala.

Kiedyś, podczas walk pod Włodzmierzem Wołyńskim — przysłano mi

kolumnę z 20 samochodów

sanitarnych. Na drodze między Hrubieszowem i Włodzimierzem musiałem zaprządz do tych samochodów konie i dwa dni

wyciągać je z błota.

— A podczas pokoju — zapytujemy doktora — wszak samoloty mogłyby być użyte do transportu chorych w nagłych wypadkach.

— Rozumie się, to jest naszym celem. Przedewszystkiem będą one miały kolosalne zastosowanie przy obsłudze

bataljonów granicznych,

a pozatem i ludność cywilna w nagłych wypadkach będzie mogła być transportowana do szpitali.

— Czy już posiadamy jaki samolot sanitarny?

— Na razie jeden typu francuskiego Bieguet'a, który był wypróbowany na

manewrach w Biedrusku,

pozatem Polskie powszechne Towarzystwo farmaceutyczne zadeklarowało jeden aparat i na ten cel otworzyło już listę składek.

Obecnie stworzyliśmy komitet i oczekujemy na to, co powie społeczeństwo.

W. W.

Papież przeciw bolszewikom.

RZYM, 19. 12

W mowie dziejszej na konsystorzu Papież zakomunikował decyzję wypowiedzenia się przeciw socjalizmowi i komunizmowi w ogólności a szczególn. zaś przeciw Sowietom.

W sprawie misji ratunkowej papieskiej w Rosji oświadczył Ojciec św.: „Nikt nie może przypuszczać, abyśmy udzielając pomocy narodowi rosyjskiemu, myśleli popierać rząd, formy którego nie możemy uznać. W samej rzeczy uważamy za nasz obowiązek ostrzedz i upomnieć wszystkich ludzi, głównie zaś głowy państwa, wszystkich którzy kochają pokój i dobro publiczne, wszystkich, którym godność ludzka jest droga, aby podjęli wspólny wysiłek dla usunięcia od siebie i od swych bliźnich najgroźniejszego niebezpieczeństwa, w formie socjalizmu i komunizmu".

Uroczystości Sienkiewiczowskie w Bułgarji.

SOFJA, 21. 12. (PAT.)

Wczoraj w całej Bułgarji rozpoczęły się uroczystości Sienkiewiczowskie. We wszystkich szkołach odbyły się poranki i odczyty, przyczem rozdawano portrety, i utwory Sienkiewicza. W kościele katolickim w Sofji odbyło się uroczyste requiem w obecności przedstawicieli dworu, rządu parlamentu, ministerstwa oświaty, prasy, korpusu dyplomatycznego, towarzystwa polsko- bułgarskiego i kolonji polskiej. Chór towarzystwa śpiewaczego odśpiewał „Boże coś Polskę". Dziś wieczorem odbędzie się obchód w „Aliance Francaise", urządzony przez kolonję francuską, w niedzielę rano odbędzie się w uniwersytecie akademja pod przewodnictwem prezesa ministrów i ministra oświaty.

Zmiana ordynacji wyborczej we Włoszech.

RZYM, 21. 12. (PAT.)

Decyzja Musoliniego, aby poddać rewizji ordynację wyborczą, a wzywająca do natychmiastowej pracy parlament zaskoczyła wszystkich. Prasa niemal jednomyślnie uważa ją jako corps de theatre. W decyzji powszechnie dostrzegana jest chęć kompromisu z żywiołami umiarkowanemi. Ogólną uwagę zwraca fakt, że powrót do stanowiska college uni nominal był zawsze jednym z postulatów Orlanda. Z informacji, otrzymanych z miarodajnych źródeł przez przedstawiciela P. A. T. wynika, że opozycja niema zamiaru wracać do parlamentu nawet dla przedyskutowania nowych zmian ordynacji wyborczej. Decyzja wczorajsze specjalnie zdetonowała skrajnych faszystów. W dzisiejszym numerze ich organu „Impero" znajduje się takie oświadczenie: Faszyzm, który się już raz poświęcił, aby dokonać wyborów nie może poraz drugi poddać się temu poniżeniu.

Porty rosyjskie otwarte dla Francji.

MOSKWA, 21. 12. (PAT.)

Pisma donoszą, że na podstawie umowy Herriota i Cziczerina, począwszy od dzisiaj wszystkie porty rosyjskie będą otwarte dla okrętów francuskich, a wszystkie porty francuskie dla okrętów rosyjskich.

Najstarsze drzewo na świecie.

Jest nim platan Hippokratesa, który wznosi się w mieście Kos, stolicy wyspy tejże nazwy koło wybrzeży Azji Mniejszej.

W cieniu tego trzewa, sławni lekarze starożytności udzielali lekcji swym uczniom **400** lat przed Chrystusem. A ponieważ już wtedy drzewo miało być stare, można więc przypuszczalnie wiek jego określić na 2.500 lat.

Pień drzewa ego ma około 10 mtr. obwodu, co wiosnę pokrywają się jeszcze gałęzie gęstwą listowia, lecz trzeba już było pod największe z nich zbudować

Szmugiel tytoniu.

Szmugiel tytoniu do Polski, któremu władze skarbowe napróżno starały się przeszkodzić w ciągu kilku lat, zakończył swój żywot w tygodniu bieżącym śmiercią naturalną.

Mianowicie Gdańsk, z którego wysyłano szmuglowany tytoń całemi skrzyniami, wprowadził na swe wyroby tytoniowe tak wysoką akcyzę podatkową, iż ceny gdańskie przestały być niższe od polskich.

Za to zaobserwowano jeszcze inne, ciekawe zjawisko: szmugiel wyrobów polskiego monopolu do Czechosłowacji, szmugiel ten odbywa się na pewnych odcinkach naszej granicy południowej.

Tryumfy polskiej artystki w Ameryce.

Znakomita artystka dramatyczna, pani **Wanda Siemiaszkowa,** która niedawno wyjechała w Polski, przybyła w tych dniach do Detroit w Ameryce.

P. Siemiaszkową uroczyście witali na dworcu Michigan Central, konsul Rzeczypospolitej Polskiej, dr. Sylwester Gruszka, jako też oficjalnie zorganizowany Komitet Pań, tudzież przedstawiciele prasy miejscowej.

Znakomita artystka występuje w Orchestra Hallu, gdzie na pierwszy ogień wystawiono wspaniałą sztukę „Djablicę". O niezwykłym powodzeniu p. Siemiaszkowej świadczy fakt, że kolonja polska wykupiła wszystkie bilety na przedstawienia w ciągu kilku tygodni.

Najstarszy człowiek

W Konstantynopolu pewien Kurd Loro Agha obchodził wtych dniach stupięćdziesięciotnią rocznicę swych urodzin. Jest to prawdopodobnie najstarszy człowiek na świecie.

PANU KUCHARSKIEMU!

Brawo, panie Kucharski! udało się panu!
Nie pójdzie pan, niestety, przed Trybunał Stanu.
Lecz, choć już zapewnione ma pan bezpieczeństwa,
Wyda wyrok ktoś większy, to jest — Społeczeństwo!

Nowy wynalazek sztucznej ręki.

Dr. Gabrjel Bidou po długich i drobiazgowych studjach wynalazł nowy system sztucznych rąk dla inwalidów, pozbawionych własnej ręki. Dotyczy to specjalnie tych inwalidów, którzy mają rękę amputowaną poniżej łokcia. Stuczna ręka dr. Bidou dzięki specjalnemu mechanizmowi może poruszać kiścią i palcami co pozwala nawet na ujęcie i przestawienie z miejsca na miejsce różnych przedmiotów. Wynalazek ten ułży doli wielu nieszczęśliwych kalek i inwalidów wojennych.

Herriot o stosunkach Francji a sojusznikami.

PARYŻ, 21. 12. (PAT.)

Podczas złożonych wczoraj w Paryżu oświadczeń, odpowiadając na zapytanie dziennikarzy, Herriot podkreślił istniejącą serdeczność stosunków między Francją a sojusznikami, w szczególności zaś stosunków z Anglją. Anglja zresztą — oświadczył Herriot — będzie miała sposobność zamanifestowania swego stanowiska, kiedy w dniu 10. stycznia wyłoni się sprawa ewakuacji strefy kolońskiej z wojsk angielskich. Mówiąc o sprawach marokańskich, Herriot swierdził, że istnieje najściślejsze porozumienie między rządem a marszałkiem Lyautey, na którego przenikliwość i rozsądek polityczny Francja może liczyć.

ULGI KOLEJOWE DLA MŁODZIEŻY.

Ministerstwo kolei przyznało młodzieży szkolnej, udającej się na święta do domu, 50 procentową zniżkę taryfy kolejowej. Zarządy szkół upoważnione zostały do wydawania młodzieży odpowiednich zaświadczeń, na podstawie których kasy kolejowe będą sprzedawać bilety ulgowe.

A my sami.. z rybakami..

Bierz skąd chcesz — a drogo płać za rybkę! Recepta „Słowa Pomorskiego" na przeładowanie żołądka rybami. Co to jest właściwie spekulacja i jak ona wygląda „za kulisami" polityki „Słowa".

W numerze 297 „Słowa Pomorskiego" z dnia 23 bm. w artykule „Z za kulis handlu rybnego" znajdują się twierdzenia poglądy, z którymi doprawdy trudno się pogodzić.

„Słowo Pomorskie" przytacza np. słowa p. Mizerskiego — Naczelnika Wydziału Rybackiego Pomorskiej Izby Rolniczej jakoby... planowy i masowy transport ryb rosyjskich „zagrażał naszemu rybactwu, **oddając je kompletnie na pastwę spekulacji".**

Dalej... „ryby sprzedawane w Warszawie **po zł. 4.50 5.50** za 1 kg. po nadejściu ryb rosyjskich **musiałyby być sprzedawane po 1.50 — 2 złot. za 1 kg."**

Konstatując ten

„rozpaczliwy" stan rzeczy

zapytuje korespondent „Słowa" p. Nacz. Mizerskiego:

„czy transporty ryb rosyjskich były przewidywane i czy nie próbowano znaleść sposobów ochrony polskich producentów przed skutkami takiej ewentualności?" (czyt. przed zniżką cen)

Trudno dziwić się p. Nacz. Mizerskiemu, że zniżkę cen za ryby wywołaną transportami tanich ryb z Rosji uważa za wydanie naszego rybactwa na pastwę „spekulacji". Jego jednak pojęcie „spekulacji" osoby powołanej do ochrony nad rybactwem jest wręcz przeciwne od tego, które utarło się w naszych umysłach. Do tej pory sądziliśmy, że spekulacja to obdzieranie ze skóry konsumentów, to podnoszenie bezustanne cen przez przemysłowców „producentów" za ubrania, buty, chleb, jaja, masło... **ryby** i t.p. Dzięki p. Mizerskiemu dowiadujemy się że istnieje jeszcze **druga kategorja „spekulacji" t.j zniżka cen spowodowana konkurencją.** Serdecznie z p. Nacz. Mizerskim współczujemy — nie mniej jednak szczere pragnęlibyśmy aby wreszcie po 5 latach panowania pierwszej spekulacji (zwyżce cen) ta **druga kategorja spekulacji** (zniżka) jak najszersze kręgi zatoczyła.

Było 5 lat tłustych dla rybaków i rybokupców, przydałyby się teraz takie 5 lat dla nas chudopachołków — konsumentów.

Lecz... o ile artykuł o podobnej treści byłby do pewnego stopnia usprawiedliwionym na łamach jakiegoś fachowego „rybnego" tygodnika, o tyle umieszczenie go w „Słowie Pomorskiem uważać musimy za prowokację tych szerokich (recte dzisiaj gołych) warstw, za których rzecznika „Słowo" chce uchodzić.

Fakt zredukowania ceny ryb z 5.50 zł. na 2 zł. za 1 kg. może być dla kilkudziesięciu czy nawet kilkuset właścicieli stawów rybnych na Pomorzu tragicznym — ogół jednak społeczeństwa przyjął wą radością i jest jego gorącem życzeniem, aby ta fala

rybnej taniości ogarnęła wreszcie i to Pomorze, które —

jak p. Mizerski twierdzi—jest głównym dostawcą ryb do Kongresówki. Zamiast **rozdzierać szaty** nad spadkiem cen za ryby, **mogłoby** raczej „Słowo Pomorskie" **zaapelować** do Panów Właścicieli stawów rybnych, aby z nowym....nym rzeczy pogodzić się raczyli, **aby przekalkulowaniem swoich zysków umożliwili** nabywanie tego artykułu również i u-b o ż s z e j publiczności, a nie wyłącznie **żydom** w Kongresówce. Słusznem jest stanowisko Rządu, że odrzucił prośbę Panów Właścicieli stawów o wprowadzenie cła na ryby, kóre przeciwdziałałoby obniżeniu cen środków spożywczych. Dość już ceł ochronnych! Dość obwijania Panów Przemysłowców i Producentów **w pieluchy wykrojone z koszul konsumentów!** Panowie ci muszą raz wreszcie uświadomić sobie, że nie

nos dla tabakiery

lecz

tabakiera dla nosa

Potrafią przemysłowcy i producenci krzyczeć, gdy chodzi o parę groszy dodatku dla robotnika; potrafią organizować się w syndykaty, trusty, towarzystwa, sekcje, izby; potrafią grozić rządowi lokautem w razie odrzucenia ich żądań co do cła, kredytów, ulg podatkowych i t.d. i t.d.

niechże również potrafią tak zorganizować ten przemysł, aby polskie fabrykaty i produkty mogły konkurować z zagranicznymi.

Szkoda, że p. Nacz. Mizerski w swoim obszernym „wywiadzie" nie wyjaśnił dlaczego rybacy rosyjscy, którzy chyba także sieci do połowu używają, o połowę taniej od naszych pomorskich Panów Rybaków towar do Warszawy i Łodzi dostarczać mogą? Jest w Rosji dużo więcej ryb niż u nas — prawda — ale i **koszty transportu** są proporcjonalnie wyższe. A zatem?

Jesteśmy w przededniu wilji.

Każdy chciałby przy wieczerzy ujrzeć na stole tradycjonal. rybkę. Lecz czy ją ujrzy? Niejeden urzędnik, oficer czy inteligent, nie mówiąc już **o robociarzu** będzie musiał prawdopodobnie **smakiem tylko się zadowolić,** bo przekupniom na jutrzejszym targu **przyświecać będzie** prawdopodobnie **artykuł „Słowa Pomorskiego"** zakończony zdaniem

„narzekania na wysokie ceny na ryby nie są w całej rozciągłości słuszne....

Miejmy nadzieję, że po przejściu baissy rybnej — po wyśrubowaniu cen na ryby do „przyzwoitej" wysokości — nadejdzie chwila, w której ryba dostępną będzie tylko Panom Rybakom, Wydziałowi Rybackiemu Pomorskiej Izby Rolniczej i... Redakcji „Słowa- Pomorskiego". Redakcja ta zamieści wówczas artykuł pod tytułem:

Sprawiedliwości stało się zadość! — Panowie Rybacy zostali zrehabilitowani. — Większość biednej ludności Panów Rybaków opowie działa się za podwyższeniem cen na ryby!
Ciesz się Narodzie!
Duch żywie!

Zapłaciliśmy złotych 2 miljony 700 tys. za naszego Kucharskiego, to zapłacimy i tę rybną daninę!

Tego żąda producent, a producent to my, my — to Naród — Naród to Polska!

„Na bok — Polska idzie!"

TEATR MIEJSKI.

Dziś i jutro (wtorek i środa) nieczynny. **W czwartek** premjera widowiska świątecznego p. t. **„Betleem Pomorskie“**, ułożonego specjaln. według różnych źródeł i różnych autorów. Motywy Kaszubskie pióra p. Sędzickiego.

W piątek po południu o 3 m. 30 **„Betleem Pomorskie“**, wieczorem z udziałem **Olgi Orleńskiej** czarująca operetka **„Księżna czardasza“**.

W sobotę o 4-ej po południu (ceny najniższe) premjera prześlicznej bajki dla dzieci pióra cenionej poetki Stanisławskiej p. t. **„Krasnoludki“**. W wykonaniu uczestniczy około 30 maleństw. — Wieczorem o 35 proc. zniżone przedst. **„Sybiru“** Zapolskiej. — — — — ——

Dnia 31 grudnia o godz. 11 m. 30 w nocy, odbędzie się w Teatrze

Wielki Kabaret Artystyczny

z udziałem całego zespołu. Gościnny występ kabaretu **„Sans - Souci“** oraz znakomitego **kwartetu śpiewaków z Bombaju.** Szczegóły w programach. Ceny miejsc **zwyczajne.**

Numer świąteczny

„Expressu Pomorskiego“ ukaże się w znacznie zwiększonej objętości.

W interesie zatem pp. przemysłowców, kupców, rzemieślników i wogóle sfer ogłaszających się leży, by inseraty ich znalazły się w tym numerze w odpowiedniem miejscu i w gustownym układzie.

Zwracamy się więc do wszystkich, mających zamiar zareklamowania swoich firm i przedsiębiorstw o wcześniejsze nadsyłanie zamówień do administracji naszego wydawnictwa przy ul. św. Katarzyny Nr. 3. Telefon Nr. 326.

CRISTAL

Dziś

Dom Handlowy Potasz i Perlmutter

Najweselsza farsa amerykańska

PALACE

DZIS

Mignon

Wspaniały dramat w 6 aktach.

Nadprogram!

Pocz. o g. 5 i pół, 7 i 8 ip., w niedzielę 4

Chcesz odbierać

pierwsze numery Expressu Pomorskiego na początku miesiąca stycznia na czas, już dziś odnów prenumeratę

Co grają w Teatrze?

Dziś.

Teatr zamknięty.

Jutro.

Teatr zamknięty.

„CORSO“

Dziś

Zemsta Małpoluda

wybitny dramat sensacyjny w 8 aktach.

Mały zysk!

Najpraktyczniejsze Podarki Gwiazdkowe

poleca dla Pań, Panów i Dzieci

Obuwie wszelkiego rodzaju

Jakób Konieczny,

Toruń, Szeroka 15 i 38

Wielki obrót!

Zakupy uskuteczni się z pierwszych źródeł wobec czego korzystny zakup dobrego towaru umożliwia tanią sprzedaż.

Olka Czekolada

Olka Kakao

Olka Desert

Olka Pralinki

Skład fabryczny i przedstawicielstwo na Toruń i wschodnie Pomorze

Adolf Schulz

Toruń ulica Chełmińska 4.

Karpie

każdą ilość dostarcza i uprasza o zamówienia

St. Strzelecki

Toruń, Szeroka 25. Telef. 50. 734

W ostatniej chwili otrzymaliśmy większy transport

bujanek dla dzieci i koni skórzanych na biegunach oraz duży wybór kolejek na szynach. —

Oddajemy takowe póki zapas starczy po cenach najniższych.

Parzybok i Rydlewski

Szeroka 2 Toruń Chełmińska 9

Jedyny polski specjalny magazyn zabawek, wyrobów metalowych i kryształów. 277

Bluzki

modne, praktyczne, najwytworniejsze

poleca z własnej fabryki bluzek po tanich cenach

S. Kałamajski

Poznań Toruń

Podarki na gwiazdkę

Obsługa rzetelna poleca po cenach konkurencyjnych **Kazimierz Karaszewski,** Obsługa rzetelna

św. Katarzyny 12. :: św. Katarzyny 12.

Kilimy zakopiańskie, pantofelki, torebki, serwetki, poduszki, sabałówki, oraz **materjały łowieckie** w wielkim wyborze poleca

S. Kałamajski

Toruń, Szeroka 21

Na Gwiazdkę

Bieliznę damską, męską i dziecięcą

w wielkim wyborze.

Fartuchy

własnego wykonania

Rękawiczki pończochy, trykoty i towary krótkie 75

po cenach najniższych

„BIELIZNA“ B. Witkowska

Toruń, ul. Szewska 26.

Dla panów:

skarpety, getry (kamasze) trykoty, krawatki, szelki, miękkie kołnierzyki i rękawiczki

w wielkim wyborze poleca

S. Kałamajski

Szeroka 21

Matki!

Żądajcie w aptekach i drogerjach hygienicznej przysypki dla dzieci

„Puder Dzidzi“

utrzymujący ciało dziecka w zdrowiu i czystości.

Zawiadomienie.

Szanownej naszej klienteli podajemy do łask. wiadomości, iż nasz Oddział Spedycyjny od firmy naszej wyłączyliśmy i pod firmą

Tranzyt w Toruniu Ekspedycja Transportowa

nadal prowadzić będę.

Wiktor Klewe

Spedycję

wszelkiego rodzaju jak zwózkę miejszych i większych transportów z dworca i do dworca załatwia po — najniższych cenach —

„TRANZYT“ w TORUNIU

Ekspedycja Transportowa

magazyn i składnice Chełmińska szosa nr. 19/21.

Telefon 242. 230

Modne **kołnierze damskie i dziecięce** oraz modne **drobiazgi** poleca

S. Kałamajski

ul. Szeroka 21

Obuwie

własnego wyrobu, trwałe i tanie. — Specjalność: **obuwie dziecięce** poleca 159

Dobrychód, św. Ducha 14

Wielki transport lakierków

zagranicz. nadszedł! Z.tem wielki wybór!

J. Konieczny

Szeroka 15 i 38

Mydła toaletowe i do prania

poleca najtaniej

DROGERJA POD KORONĄ

LEON RYCHTER

ul. Chełmińska 12. Tel. 102

Grzebienie

wszelkiego rodzaju, grzebienie ozdobne, agrafki do włosów, lusterka ręczne, lusterka kieszonkowe poleca najtaniej **Perfumerja**

J. Łoboda 767

Toruń, Chełmińska 5

Okazja!!!

Podarek gwiazdkowy 50% na portrety i zdjęcia udziela „Salon fotograficzno-portretowy“ Wł. Kowalczyka, Przedzamcze 14. **Uwaga:** Portrety od 5 zł., 6 sztuk pocztówek 3 zł. Wieczorem zdjęcia przy świetle elektrycznem. Do zdjęć wyjazdowych samochód firmowy do dyspozycji.

Najuporczywszy BÓL GŁOWY

usuwają proszki dla dorosłych **„z kogutkiem“** wyrobu apteki A. Gąseckiego w Warszawie. — Sprzedają apteki.

Froter Szróbry Szczotki

poleca najtaniej

Drogerja pod Koroną

Leon Rychter, Toruń,

Chełmińska 12 — Tel. 102

Hemorojdy

Czopki hemorojdalne A. Gąseckiego znane dawniej pod nazwą

„Varicol“

usuwają ból, pieczenia, krwawienia, swędzenia zmniejszają guzy (żylaki). Żądać w aptekach.

Ceny prenumeraty: Miejscowe 2,50 zł., z odnoszeniem lub zamiejscowe 2.75 zł., za granicą 4,00 zł. **Ceny ogłoszeń:** (wiersz milimetrowy) na stronie 7 łamowej 10 gr. Na stronie 4 łamowej 30 gr. Na pierwszej stronie 60 gr. Za ogłoszenia skomplikowane i z zastrzeżeniem miejsca 25% nadwyżki. Ogłoszenia drobne: wiersz napisowy 15 gr., każde następne słowo 8 gr. Ruch towarzystw 20 gr. wiersz redakcyjny. Komunikaty 30 gr. wiersz redakc. Ogłoszenia zagran. 100% nadwyżki. Za terminowy druk nie odpowiadamy. Od cen powyższych opustów nie udziela się. Administracja otwarta od 9-ej do 1-ej i od 3-ej do 6-ej. Redakcja od 4-ej do 6-ej.

Spółdzielnia Wydawnicza, Toruń. Drukarnia Robotnicza W. Pawlak i S-ka w Toruniu. Redaktor odpow. Paweł Korpus.